

**«ЖИТҚАРА АУДАНДЫҚ ОРТАЛЫҚТАНДЫРЫЛҒАН КІТАПХАНА ЖҮЙЕСІ» ММ
КГУ «ЖИТИКАРИНСКАЯ РАЙОННАЯ ЦЕНТРАЛИЗОВАННАЯ БИБЛИОТЕЧНАЯ СИСТЕМА»**

Урманов, К. Т. Моя малая
родина – Житикара [Текст] /
К.Т. Урманов. - Костанай:
Костанайский печатный двор,
2020. – 318 с.

**ЭТА КНИГА
ЛУЧШЕ ВСЕХ
– У НЕЁ
БОЛЬШОЙ
УСПЕХ**
памятка

**Қуанышбай Орманов – 80 жылдығына
К 80-летию Урманова Куанышбая**

26.89(5ка+4Кос)
У 69

Урманов К.Т.

Моя малая родина – Житикара

Костанайский печатный двор

**Урманов, К. Т. Моя малая
родина – Житикара [Текст] /
К.Т. Урманов.- Костанай:
Костанайский печатный двор,
2020. – 318 с.**

Цай, Маргарита. История Житикаринского района от времен неолита до наших дней [Текст]: [историческое и культурное наследие нашего района] / М. Цай; есть фото. //Житикаринские новости.- 2021.- 25 марта.- С. 3. 1.Страноведение. Краеведение

1.Житикаринский район - Презентация фильма «Dala. Земля предков» - Презентация книги К.Урманова «Моя малая родина - Житикара» - История нашего района в фильме и в книге - В рамках проекта по реализации программы «Рухани жаңғыру» - Этимология названия нашего региона - Карта исторически важных мест района

История Житикаринского района от времен неолита до наших дней

Во вторник состоялась презентация фильма Владимира Лопатина «Dala. Земля предков» и книги К. Урманова «Моя малая родина – Житикара».

Каждый населенный пункт обладает своей историей и культурой. Следы живших на территории Казахстана людей сохранились по сей день, свидетельствуя о победах и поражениях, радостях и печалих наших предков, оставивших свое наследие, ставшее частью нашей любимой родины. Не менее увлекательной является и история нашего района, историю можно проследить по историческим документам, сакральным местам и строениям в просторных степях.

Свой вклад в освещение исторического прошлого вносят не только историки и археологи, но и неравнодушные жители района, движимые любовью к малой родине. Одним из них является главный редактор телеканала «МВТ» Владимир Лопатин, подготовивший фильм «Dala. Земля предков», продемонстрированный 16 марта в рамках проекта «Проведение комплекса мероприятий, направленных на реализацию программы «Рухани жаңғыру» в Житикаринском районе, осуществляемого общественным фондом «Sanaly Утрақ 2050» по государ-

ственному социальному заказу ГУ «Отдел внутренней политики акимата Житикаринского района». По инициативе уполномоченного по этике местных исполнительных органов в рамках реализации программы «Рухани жаңғыру» демонстрация была проведена в актовом зале Дворца культуры. В связи с эпидемиологической ситуацией посетить мероприятие оказалось возможным для очень малого количества людей, однако фильм находится в открытом доступе на платформе YouTube.

В фильме была освещена история нашего района и исторические документы, подтверждающие его становление и развитие. Следует отметить, что сам округ появился раньше нашего города. В 1862 году наш район в статусе Джитыгаринской волости входил в состав Никольевского уезда, а город впервые появляется на картах в 1934 году, изначально обозначенный в качестве поселка. При этом Владимир Лопатин не обошел стороной и этимологию названия нашего региона. Споры о первоначальном значении слова Житикара ведутся по сей день и не имеют однозначного ответа.

Нашли свое отражение и географические особенности территории. Зрителям смогли насладиться видеорядом просторных степей, рек и возвышенностей региона, а также познакомиться с историческими упоминаниями этих мест, а также различными наименованиями, которые они носили.

Если рассматривать историю нашего района, то может сложиться впечатление о его молодости, однако еще в древние времена он был заселен людьми. До нас дошли лишь отголоски той жизнедеятельности, которой были наполнены степи, и сейчас нельзя сказать точно, когда он впервые был заселен и какие народы здесь обитали. Тем не менее, однозначно то, что эта земля никогда не была пустышной. Первое и древнейшее свидетельство этому - несколько стоянок эпохи неолита. В дальнейшем и бронзовый, и железный век, как и средневековье, оставили свой след в виде археологических памятников. Но самыми интересными являются скифские захоронения, которые рассыпаны по всему району.

История имела нашего района в качестве земли наших предков начинается с 18 века, когда в эти земли пришли казахские кочевники. Они также оставили свой след, который можно прочитать как в памятниках, так и в исторических документах. Отдельно необходимо упомянуть и развернутый обзор исторических событий, сопровождавших казахский народ

до наших дней, этимологию самого слова «казах» и трудности живших здесь людей.

Владимир Лопатин провел обширную работу, чтобы показать людям то, что увидел своими глазами, путешествуя по всему району, изучая каждый камень и гору на родной земле. Также краевед составил карту исторически важных мест района с туристическими маршрутами с указанием захоронений, старых поселений, курганов, которую передал в районный филиал представительства Костанайского областного музея.

Свой вклад в информирование населения об истории нашего района внес также журналист, почетный профессор Актюбинского и Костанайского государственных педагогических институтов, краевед, писатель, публицист и переводчик Урманов Куандық Туребекович. Презентовал автор свое творение через видеобращение, рассказав историю создания книги, а также о своих прошлых работах. Традиционно, творчество писателя передано в архив, музей, учреждения образования, культуры, села, учреждения и предприятия района.

Следует отметить, что издана книга как учебное пособие по краеведению для школьников и студентов, однако и взрослые люди смогут найти в ней немало увлекательной информации о родном крае и его географических особенностях.

Маргарита Цай

«Жітіқара ауданы әкімдігінің мәдениет және тілдерді дамыту бөлімі» ММ
«Жітіқара аудандық орталықтандырылған кітапхана жүйесі» КММ

Орманов Қ.Т.

Өлкетанушының мерейтойы

**Оның асыл еңбегі – ғасырлар бойы
Его благородный труд на века**

Юбилей краеведа

Ақпараттық танымдық досье

2022

Құрастырушыдан

Құрметті оқырмандар!

Сіздердің назарларыңызға Жітіқара аудандық кітапханасы жерлесіміздің өмірбаянымен және шығармаларымен танысуға көмектесетін ақпараттық танымдық досье ұсынады. Тілші, тарихшы, ғалым-өлкетанушы кітаптары туған өлкесінің тарихына қызығушылық танытқандар үшін, Жітіқара ауданының өрістері мен тауларын, өзендері мен көлдерін жақсы көретіндер үшін пайдалы. «**Оның асыл еңбегі – ғасырлар бойы = Его благородный труд – на века**» ақпараттық танымдық досье кітапхана <http://zhiti-bibliotek.ucoz.ru/> сайтына орналастырылды.

От составителя

Уважаемые читатели!

Житикаринская районная библиотека предлагает вашему вниманию информационно- познавательное досье, которое поможет вам познакомиться с биографией и произведениями нашего земляка. Книги журналиста, историка, ученого-краеведа полезны для тех, кто интересуется историей родного края, для тех, кто любит житикаринцев, поля и горы, реки и озёра житикаринского района. Информационно-познавательное досье «**Оның асыл еңбегі – ғасырлар бойы = Его благородный труд – на века**» выложено на сайт библиотеки <http://zhiti-bibliotek.ucoz.ru/>

Қуанышбай Төребекұлы Орманов 1942 жылы Жітіқара ауданының Мүктікөл (Милютинка) ауылында дүниеге келген. Журналист, тарихшы, ғалым-өлкетанушы, Қостанай облысының Меценаттар клубы сыйлығының лауреаты.

Қуаныш Орманов: Әртістердің журналистикада жүргенін құптамаймын

ҚОСТАНАЙ. ҚазАқпарат

- Кезінде телевизия және радио хабарлар жөніндегі Мемлекеттік комитет төрағасының орынбасары, ҚР Президенті мен Министрлер кабинеті аппаратының аға референті сияқты қызметтерді атқарған Қуаныш Орманов қоғамда болып жатқан өзгерістерге үнемі ой қосып отырады. ҚазАқпарат тілшісімен болған сұхбатта ол қазіргі журналистиканың жай-күйінен бастап, ұлттық рух, қазақы болмыс туралы әңгімеледі. - Қуаныш Төребекұлы, ғасыр алмасар тұста Қостанайдағы радио жақсы жұмыс істепті. Жергілікті радионы қазірге дейін сақтап қалатын адам бар болса, бірі сіз едіңіз. Неге жабылып қалды? Сөз әлқиссасын осыдан бастаңызшы. - Рас, өңірде телеарнадан бұрын радио ашылды. Мен сол қызметтен кеткенше барлығын бір арнаға тоғыстырдым. Бағдарламалар уақытылы шығып тұрды. Кадр мәселесі жоқ еді. Кейінгі басшылар радионың маңызын оншалықты ұқпаған деп ойлаймын. Сондықтан радио құрыды, фонотеканың бәрі жоғалды.

Ақыры жабылды. Кейін ашу туралы бастама көтердік, бәрін қаржыға тіреді. Үкімет қолға алмаса, бір адамның қолынан келмейтін іс. Жұрттың بازیнасын түсінемін. Мұнан соң облыстық телеарнаны жасақтау тапсырмасы түсті. Рас, біраз кедергілер кесе-көлденең шықты. Әуелі, жазған ұсынысымызды облыстың сол кездегі бірінші хатшысы қолдай қоймады. Құрал-сайманды сатып алуға қаржы тапшы деп сылтауратты. Сөйтіп жүргенде, Қарағанды телевизиясына жаңа құрылғылар келетін болды. Ал олар пайдаланғандарына небәрі бес жыл болған, бес камералық телекешенді есептен шығару туралы өтініш жазды. Ал біздің қазақ телевизиясында ол кезде бес жыл түгіл, отыз жыл пайдаланған кешендермен жұмыс істеп жүрдік. Бір жиында Қарағандының кешенін есептен шығармай, Қостанайға беру туралы ұсыныс айттым. Сөйтіп, 1991 жылдың басында Қостанай облыстық арнасы эфирге алғаш хабарын таратты. - Қазақ радиосын тыңдап өстік. Әсіресе, Құсман Игісін ағамыздың дикциясына тәнті еді біздің үй. «Қағазсыз газеттің» құдіретін жеткізу үшін тек қана дауыс ырғағының дұрыс қойылуы маңызды емес шығар? - Радиодағы ең бірінші талап - тіл білімі мен сауаттылық. Дауыс та, үн мен ым да адамның қандай көңіл-күйде екендігін бірден аңғарта алады. Менімен бірге оқыған қазақ радиосының арда тұлғалары Дүйсенбек пен Құсманда жоғарыда айтқан қасиеттер болды. Құсманның дикциясы өте әлеуетті еді. Кейін ол телеарнаға кетті. Радио тыңдармандарын көбейту үшін диктор дауысы айрықша рөл атқарады. Бірсарындылық орысша айтқанда, «монотонный» дауыс тыңдаушысын сөз жоқ зеріктіреді, шаршатады. Ол бүгінгі радиода көп кездеседі. Расында да, адамның дауысы жүректі қозғайтын ой айта білумен қатар, қайғы-қасірет, ашу-ызаны сыртқа шығара алатын құрал сынды. Сол себепті Құсмандардың құлаққа жағымды қоңыр үндерін халық әрқашан сағына, сарыла күтіп отыратын. - Қазіргі қазақ телевизиясы мен радиосындағы жетістік пен кемшілік қайсы? - Жетістігі айтыла жатар. Асығы алшысынан түссе алты шақырымнан сүйінші сұрауға қымсынбайтындар жоқ емес арамызда. Кемшілігі - радио мен телевизия шұбалаңқы, түсініксіз тілде сөйлеп кетті. Менің бұлай деуім көбіне қатты тиіп кетер. Мынаны айтайын, қазақ радиосына тікелей эфирді әкелген мен едім. Білімді журналистерге ғана микрофон беретінмін. Журналистикада мынадай жазылмаған заң бар: студияға шақырған қонағыңды барынша білімді етіп көрсетуге міндеттісің. Өзің қанша біліп тұрсаң да, оны эфирде немесе баспасөзде жая беруге болмайды. Қазір бұл керісінше секілді. Тағы бір мәселе, әртістердің журналистикада жүргенін құптамаймын. Бұрын «әртісте ақыл бола ма?» деп күлуші едік. Сол сөздің жаны бар секілді. Әсіресе, олар тікелей эфирде тілді пәлен жерден сындырып жатқанда қарның ашады.

Сараптамалық бағдарламаларда қалыптасқан сөз құралы өзгерді. Тікелей эфирде тұрып «базардың әңгімесіне» басатын тілшілер көбейді. Қатардағы тілші басшысының тапсырмасын орындауы бір бөлек, өзінің дәрежесін, қоғамдағы мәртебесін көтеру үшін іздену жолына түссін. Сонда ғана журналистің беделі артады. - Қуаныш аға, сізді толғандырып жүрген түйткілдер көп секілді ғой... - Көп мәселе көш жүргенде түзеле береді ғой. Қазір мына жағдай жанға батады: Торғай облысының Жанкелдин, Аманкелді аудандарының Үкіметке берген экономикалық серпіні аз болғанымен, халыққа рухани жағынан бергені көптің. Сол екі ауданның жұрты көшіп жүр қазір. Осыны ойланып көрдік пе? Қайда бара жатырмыз? Оң мен солыңды ажыратасың ба? Өзіңе өзің сұрақ қоясың да, отырасың. Осындай уақытта жасқа жол көрсетудің өзі өте қиын.

- Торғайдың исі қазаққа бергенін тізіп берсеңіз, елдің басқа аймақтарын алалау емес болар. Торғай - мемлекет шаңырағына әлдеқашан шаншылған уық, қадір-қасиеті өзге өлке. Осы тұста айта кеткен жөн, бүгінгі тұрмыста көпке кесірін тигізіп жүрген руға, жүзге бөлінуден аттап кете алмаймыз. Ел сұрасу бір бөлек, алайда, жөні арқылы жұмыс тауып жатқандарға не дейсіз? - Дәл Қостанайда руға бөліну деген соңғы жылдары белең алып кетті. Бастапқыда оған мән бермейтінбіз. Қазір тіптен басқа. Бұлай бөлінген жақсы іс емес. Расын айтсақ, Қостанайдағы орыстанған санжылғы ұрпаққа атажұртты тану, өнер-ғылым Торғайдан енді. Торғайда ғалым болмаған дегендермен талай «шатысқанмын». Соғыстан кейінгі жылдары көптеген қостанайлықтардың оқуға түсіп, ғылым жолында жетістікке жетуі Торғайдан шыққан азаматтардың ықпалы арқылы жүзеге асты. Оны бірі білсе, екіншісі білмегенсиді. Асқар Закарин деген ағамыз өткен. Қызбелден шыққан кең құлашты қайраткер. Асқар Закариннің тікелей қатысуымен жасалған еліміздің білім беру жүйесі өзінің өміршеңдігін, жаңашылдығын және даму қабілеттілігін дәлелдеді. Бұл - ел тарихында алтын

әріптермен басылған істерінің тек шамалысы. Қаншама талантты жастарды өрге шығарды. Шет жағасын өзім көрдім. Сол кездерде оқуға түспеген Торғайдың баласы болған жоқ. Тіпті, Кенжеғали Сағадиевті құжатсыз оқуға түсіріп жіберген де сол кісі ғой. Закариннің кісі танитындығының жарқын мысалы. Менің бір таң қалатыным - енді сол кісілер Закаринді еске алғысы келмейді. Мынаны қараңыз. Асқар Закарин оқытқан кісілердің атында мектеп, көшелер бар. Мысалы, Петропавлдың университеті Манаш Қозыбаевтың есімімен аталады. Ал Манашқа тәлім берген Закарин қайда қалады? Атақты Асанбаев пен Сұлтанғазинды оқытқан да сол. Қазақтың ғылымына үлес қосқан бір адам болса, ойланбастан Асқар Закаринді айтар едім. - Анау айтарлықтай себептері бар шығар. Әйтпесе, кей кісілердің түсіне де кірмейтін кәделі қызметтерді атқарған адамды ұмытуға болмас. Келісесіз бе? - Қазақтың жауы - «мен». Осы ішкі «меніміз» құртады бізді. «Менің атым шығуы керек», «мен істедім» деген әсіре мақтанушылыққа қалай тосқауыл боласың? Аты дардай кісілерге тірі кезінде көшенің аты беріліп жатса, кісі жағалаушылыққа жол ашық болса, қазақтың дамуы туралы сөз қозғау орынсыз. - Әңгіменің тетігі адамдыққа қарай бұрылып бара жатқандай. Жалпы, кісі бойындағы қай қасиеттерді ұнатасыз? - Адамды мінезіне қарай танысың, сол арқылы алыс-беріс ұйымдастырасың. Себебі, адам - мінезімен адам. Кісіні қапысыз тану үшін оның сеніміне бойлау керек. Қарапайым мысал, мына сенің өзің маған сенбесең, келмес едің. Бұл туралы дінімізде нақты, дәлелмен айтылған. Басыңа түскен әңгір таяқтан қорғанатын басты қалқан - мінез бен сенімің. «Мен егер закон қуаты қолымда бар кісі болсам, адам мінезін түзеп болмайды деген кісінің тілін кесер едім» дейді Абай. Міне, күллі қазақтың, тіпті, адамзаттың алдына уәж тасталды. Көңтерілі, биязы болу деген бар, керек жерде көгентіп бере алатын мінез болуы тиіс. Осыны ажыратып алайық. - Ұғынықты түсіндірдіңіз, аға! Қит етсе, жастар бұзылды дейміз. Дегенмен, үлкен ұялмаса, кіші қайтіп қымсынады. Жасы қателесіп жатса, басы қарап тұратын жағдайларды көріп жүрміз. Бұрыстың дұрысын білмей жүрген балдырғандарға «бұрынғының шалдары» былай деген деп әңгіме соғамыз. Сол шалдар қандай еді? Қайда қазір? - Біздің кездің ақсақалдары дейтін болсақ, олар бағыт-бағдар нұсқау, баланың көзін ашу, көкірегіндегі ұлттық сананы ояту сипатындағы дүниелерді жасап кетті. Бүгіндері салиқалы отырыстардың өзі қалып барады. Қоғамдағы өзгерістерге ой қосу тұрмақ, күнделікті тұрмыстағы ұсақ-түйектерді, асхананың әдебін айтудан аспайтын шалдар бар. Аталарымыз бір нәрсені қайталамау керек десе, саналы түрде оған қайтып бармайтынбыз. Сен сұрап отқан ақсақалдар кітап, газет оқыған, діни білімі бар кісілер еді. Қазір ондайлар бар ма? Мен бұл сұраққа да ойланамын. Бұйырса, «Ыбырай орталығын» ашамыз. Оның мақсаты - Қостанайдағы қазақ мәдениетін

қалыптастыру. Келін мен ене, ата мен бала арасындағы байланыс, рухани құндылықтар, салт-дәстүрлерді жаңғырту - орталықтың алғышарты. - Күңгірт тартқан күндер қазақтың басынан талай өткен дедік. Көп жылдар түрлі қызметтерді атқардыңыз. Заман ауысты. Тұрмыс өзгерді. Ал қазақ қайткенде қазақ болып қалады? - Ең әуелі, адамдықтан аттамау қажет. Екіншіден, ұлтыңа пайдаң тисін. Бізге не жетпейді? Қазір өзің қатарлы кісілермен жиі пікір алмасып тұрғың келеді. Қоғамдағы өзгерістерге ой қосатын адам азайды. Үшіншіден, қазаққа тән емес қасиеттерден ада болайық. Өзіңе де, өзгеге де талапшыл болсаң, көздегеніңе жетесің. Қазақ қызық халық. Бір адам «жылтырап» шықса, сол жаққа құлай салады. Бәлен уақыттан кейін қателескенін түсінеді. Кейде бүгінгінің қазағын құмға теңеймін, су қалай ақса, солай қарай ағады. Бұрынғы қазақ шомбал тас, түйе тас-тын, қанша ағыс өтсе де жата беретін. Бір жаққа ығыспас бұрын ойланатын, ауылымен ақылдасатын. Қазақ қайткен күнде өзінің ділін, дінін, ғұрпын сақтап қалуға міндетті. Ал бір-бірімізге бағына алмасақ, сөз тыңдамай, «менді» көрсете берсек, мұның бәрі жақсылыққа апармайды.

Сұрасаң руымды Жағалбайлы, Жылқысын көптігінен баға алмайды. («Қыз Жібек жырынан»)

Республика Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласы көп адамды тарихқа көз жүгіртіп, халқымыздың кешегісіне тереңірек үніліп, өткеннен үлгі алуға, бабалар ісіне мақтануға шақырады. Несі бар, біздің қазақ халқының кешегісі ешкімнен кем емес, айтуға тұрарлық-ақ. Солардың ішінде, өткенді айшықтап көрсеткен, елдің елдігі мен байлығын, табиғат пен адамның сұлулығын, шынайы махаббат пен өзара сипастықты ерекше сүреттеп берген шығарма – «Қыз Жібек» жыры болатын. Бұл жыр қазақ халқының, соның ішінде Жағалбайлы мен Шекті елдерінің мақтанарлық-ақ тарихы. Жырдың басты кейіпкерлері: Базарбай, Төлеген, Қыз Жібек, Сансызбай – бәрі-бәрі тарихта болған адамдар. Олардың есімдері Жағалбайлының шежіресінде жарқырап тұр. Уақиға желісі де біздің Жағалбайлы елінде, Жайық бойында болып өткені рас. Сондықтан да, қалың қазақ елі ол жырды жырлап келе жатқанына бес жүз жылдан астам уақыт өтті. Ол жырдың тарихилығы, көркемдігі, поэтикалық жағынан құндылығы соншалықты, осыдан оншақты жыл бұрын Қазақстан Республикасының Үкіметі «Қыз Жібек» жырын ЮНЕСКО-ның дүниежүзілік әдеби-мәдени қорына қосуға ұсыныс та жасаған болатын.

(жалғасы бар <https://aqiqat.kazgazeta.kz/news/9729>)

Қыз Жібек келін болып түскен жер

Қалың қазақ елі «Қыз Жібек» жырын жырлап келе жатқанына бес жүз жылдан астам уақыт өтті. Жырдың басты кейіпкерлері: Базарбай, Төлеген, Қыз Жібек, Сансызбай – бәрі-бәрі тарихта болған адамдар. Уақиға желісі де Жағалбайлы елінде, Жайық бойында өткен. Жырда (фильмінде де) Төлегенді Бекежан опасыздықпен өлтіргеннен кейін, сүйгенінен айырылған Қыз Жібек қайғыдан құса болып, суға кетіп өледі. Шындығында олай емес. Төлегенді өлтірген Бекежан емес, Кескентерек те, Қыз Жібек суға кетпейді. Төлегеннің інісі Сансызбай талай жауды жеңіп, жеңгесін еліне алып қайтады да, одан екі ұл дүниеге келеді. Сансызбайдың тұңғышы тарихта Төс батыр деген атпен белгілі. Оны біз Қожаберген жыраудың «Елім-ай» поэмасынан жақсы білеміз. Онда мынандай жолдар бар:

Жағалбайлы Төс батыр,
Өз халқына ес батыр,
Жиырма алтыда жасы бар,
Қалмақтарға өш батыр,
Сансызбайдың өзіндей,
Көрсеткен жауға сес батыр.

Бұдан қазақ қолының қолбасшылығына лайықты Төлеген ұлы Төс батырдың нағыз бейнесін көреміз.

Енді осы «Қыз Жібек» жырының бастауына бір көз жүгіртсек. Жоғарыда атап өткендей, жыр уақиғалары шындыққа ұласады. Алғашқы кезде бұл уақиғалар

ауыздан-ауызға жалғасып, қара сөз күйінде айтылып жүрген аңыз болған екен. Мына жыр жолдары арқылы сол аңызды өлеңге айналдырған Сегіз сері (Мұхаммед-Қанафия) Баһрамұлы болғанына көзіміз жетеді. Бір сәт ақынды тыңдап көрелік.

Жылқы жылы садақ салып шықтық елден,

Шалқардың бойындағы елге келгем.

Елдері Кіші жүздің:

Шекті, Табын,

Нияз бен екеумізді құрметтеген.

Жасынан жақсы атадан үлгі көрген,

Көтібар, Арыстандай батыр, мерген.

«Ер Сегіз, жыр шығарсаң есіңе ал» деп,

Қызықты бір уақиға айтып берген.

Бұл өзі уақиға екен мол деректі,

Жырлауға осындайды болдым епті.

Есітіп Төлеген мен Жібек жайлы,

Қисса етіп баяндауға көңілім кетті.

(жалғасы бар <https://egemen.kz/article/175931-qyz-zhibek-kelin-bolyp-tusken-dger>)

Қазақтың бас батырларының бірі - Тайлақ батыр

«Рухани жаңғыру» дегеніміз өткенге көз тастап, бабаларымыздың кол жеткендерін бүгінгі және ертеңгі күнге жеткізу, бабаларымыздың көпке үлгі

боларлық істерінің ең жарқын беттерін жарқырата көрсетіп, келер ұрпаққа үлгі ету. Сондай, көпке үлгі боларлық өмірдің иесі, ел мен жер үшін жан аямай жасаған ерліктің иесі, аты аңызға айналған адам - Тайлақ батыр.

Бұл есімді мен кішкентайымнан естіп өстім. Елдің үлкен кісілері бастары қосыла калғанда жыр етіп әңгімелейтіндері - Тайлақ батыр тарихы, оның ерлігі болаты. Ол кездегі ақсақалдарды еске алғанда таңқалмасқа амал жоқ. Қанша жарыса сөйлегенмен олар, бірі бастаған әңгімені бұзбай, аяғына дейін тыңдап, содан барып, бірінің айтпағанын екіншісі толықтырып, әсерлеп, тыңдаушыға қызықты етіп жеткізуге тырысатын. Бір кереметі олар әңгімелерін қанша қайталаса да, өзгертпей, сол баяғы қаз-қалпында жеткізетін. Не деген зейін, не деген еске сақтау қабылеті! Сол шалдардың көбісі онша білімді де болмайтын. Бар білетіндері бір-екі жыл ауыл молдаларының алдында отырғандары, болмаса жаңа мектептің екі-үш сыныптық білімдері ғана. Бірақ, атадан балаға қалған ел әңгімелерін бұлжытпай жеткізетін. Мен бүгін сол шалдардан естіген әңгімелерімнің бір – екеуін ғана сіздерге жеткізіп көрейін. Кімге болса да түсінікті болуы үшін олар әңгімені арғы тектен бастайтын. Мен де сол жолмен жүріп көрейін.

Бірінші ақсақал: Алшыннан үш бала болған. Олар: Қыдыр қожа (Қыдырбай бай), Сәдір қожа (Сәдірбай бай), Нәдір қожа (Нәдірбай бай). Нәдірқожадан жеті бала туады. Олар бірігіп, Жеті рулы елді құрайды (Жеті ру). Нәдірқожа қайтыс болғаннан кейін балалары «әкемнің белгісін» аламыз деп жиналыпты сонда:

(жалғасы бар <https://abai.kz/post/113140>)

Орманов, Қ. Мен білетін Жітіқара [Мәтін] / Қ. Орманов.— Қостанай: Қостанай баспа үйі, 2011. – 440 б.

«Почётные граждане Житикаринского района»

Звание – «Почётный гражданин Житикаринского района» присваивается местными органами управления наиболее достойным гражданам города и района за общественно полезную деятельность, благотворительность, особые заслуги перед городом и районом связанные с историей и развитием города и района, а также, за личный вклад в развитие его хозяйства, культуры и просвещения, здравоохранения и других сфер.

Урманов (Орманов) Куанышбай Туребекович родился в 1942 году в селе Муктиколь (Милютинка) Житикаринского района. Журналист, историк, ученый-краевед, лауреат премии Клуба меценатов Костанайской области.

В 1960 г., после окончания казахской средней школы № 2, поступил на факультет журналистики Казахского гос. университета им. С. М. Кирова. В 1963-1966 гг. служил в армии, в 1968 г. закончил учебу в университете.

В 1968-1991 гг. работал в системе Гостелерадио Казахской ССР - корреспондентом, старшим редактором, собственным корреспондентом, главным редактором, заместителем Генерального директора Казахского радио, Генеральным директором Казахского радио, позднее стал заместителем председателя Гостелерадио Казахской ССР. По инициативе К. Т. Урманова было внедрено вещание в прямом эфире, он внёс вклад в обогащение Золотого фонда Казахского радио.

В 1991 году К. Т. Урманова как опытного специалиста приглашают на работу в Администрацию Президента и Правительства РК в качестве старшего референта отдела внутренней политики, где он проводит большую работу, направленную на повышение эффективности внутренней политики Правительства и Аппарата Президента Республики, на становление и развитие независимых СМИ страны и подготовку проекта первого Закона «О печати» Республики Казахстан.

В 1996 г. Куанышбай Туребекович по приглашению тогдашних руководителей области приехал на малую родину в качестве председателя областной телерадиовещательной компании, где приложил максимум усилий для её становления. Буквально за три года он создал все условия для нормальной работы телерадиокомпании: все службы телерадиокомпании были собраны в одно здание, выкуплены дорогостоящие комплексы телевизионного оборудования, построены и оборудованы телерадиовещательные студии, открыт новый вещательный канал «Заман» и т. д.

С 2000 г. Урманов К. Т. работает в качестве советника акима области Шукеева У. Е., затем начальником отделов управлений внутренней политики и развития языков. Трудился в Костанайском гос. пед. ин-те, в Центре по изучению наследия Ибрая Алтынсарина. Им написаны и изданы книги: «Туран өркениетінің ізімен» («По следам Туранской цивилизации»), «Жадында

болсын, жасұлан, немесе тәрбие туралы ойлар» («Думы о воспитании»), «Мен білетін Жітіқара» («Моя малая родина - Житикара»). Основная работа по подготовке к изданию книги «Алтын дала» также была выполнена им.

В 2012 г. Орманов К. Т. как автор книг по истории края стал обладателем премии «Казына» (см. ниже с.16.) Костанайского клуба меценатов в номинации «Культурное наследие» (в 2005 г. эту премию вместе с ним поделил музеевед, религиовед, историк Джумабаев Н. М.), а его труд «Ат жалындағы өркениет» («Цивилизация великой степи») был издан по государственному заказу.

В 2014 г. Куанышбай Туребекович издал учебное пособие по краеведению «Ел мен жер және тұлғалар тарихы». В 2016 г., в честь восьмидесятилетия Костанайской области, он перевел этот труд на русский язык и под названием «История родного края: события и судьбы» сдал в издательство.

В честь 175-летия со дня рождения И. Алтынсарина Куанышбай Туребекович с группой учёных Центра по изучению наследия великого казахского педагога-просветителя подготовил к изданию книгу «Знаем ли мы Ибрая Алтынсарина» на трех языках (казахском, русском и английском).

За научные труды ему присвоено звание почётного профессора Актюбинского и Костанайского государственных педагогических институтов. За большой вклад в развитие радиовещания и телевидения Казахстана Орманов Куанышбай Туребекович награжден знаком «Почётный радист СССР», а также многими грамотами и медалями СССР.

Награжден юбилейной медалью «10 лет независимости Республики Казахстан» (2001). Имеет звания «Үздік өлкетанушы» (2020), «Почетный гражданин Житикаринского района» (2021). Долгие годы он работал в Центре по изучению наследия Ибрая Алтынсарина Костанайского гос. пед. ин-та.

В настоящее время на заслуженном отдыхе, но продолжает заниматься научно - исследовательской работой и общественной деятельностью. Книги и статьи о жизни и деятельности К. Т. Орманова, опубликованные до 2016 года, представлены в «Календаре дат и событий Костанайской области на 2017 год», в «Календаре дат и событий Житикаринского района на 2022 год», а также представлены на сайте <http://zhiti-bibliotek.ucoz.ru>

Книги, изданные при участии К. Т. Орманова:

1 Біз Ыбырайды білеміз бе? Ұлы ұстаз жайлы 50 сұраққа 50 жауап [Мәтін] = Знаем ли мы Ибрая Алтынсарина? 50 вопросов и 50 ответов = Do we know Ibrai Altynsarin? 50 questions

and 50 answers / Қостанай мемлекеттік педагогикалық институты, Ыбырай Алтынсарин мұраларын зерттеу орталығы ; пікірін жазғандар: А. А. Әбсадықов, В. И. Жаркова ; құраст.: Қ. Т. Орманов [және т. б.]. – Қостанай : ҚМПИ, 2016 – 320 б.

2 Историческая топонимика Костанайской области [Текст] : В 5 ч. Ч. 1 : Мендыгаринский, Узынкольский районы / Абиля Е. А. [и др.] ; Костанайский

ин-т регион. ист. исслед., Упр. по развитию языков акимата Костанайской обл. ; [редкол.: Бектурганов С. Ч. [и др.]. – Костанай : Центрум, 2009 – 286 с.

Книги, изданные под редакцией К. Т. Орманова:

1. Алтын дала [Текст] : 1936-2006 : 70-летию Костанайской области посвящается : фотокнига / құраст. Г. Дильдяев ; редкол.: С. Бектурганов [и др.] ; К. Урманов (рук. рабочей группы). – Алматы : Атамұра, 2005. – 352 б.
2. Ат жалындағы өркениет [Мәтін]: эсселер мен ғылыми зерттеулер / Қ. Орманов.– Алматы: Асыл Сөз, 2012. – 328 с.
3. Ел мен жер және тұлғалар тарихы [Мәтін]: өлкетану оқулығы / Қ.Т. Орманов. – Алматы: Білім, 2014. – 374, [2] б.
4. Тұран өркениетінің ізімен [Мәтін]: тарихи-этнографиялық очерктер жинағы / Қ. Орманов; пікір жазған. М. Мырзахметов, Х. Әбжанов.- Қостанай: [б. и.], 2005.- 272 с.
5. Наш с тобой язык [Текст]: карманный самоучитель казахского языка / К. Урманов. – Костанай: КГПИ, 2007. – 304 с.
6. Моя малая родина Житикара [Текст]: / К. Урманов. – Костанай: «Костанайский печатный двор», 2020. – 318 с.

Литература о нем:

1. Орманов Куанышбай Туребекович [Текст] // Костанайская область : энциклопедия : 70-летию области посвящается / Костанайский социально-техн. ун-т. – Алматы, 2006. – С. 556-557.
2. Урманов Куанышбай Туребекович [Текст] // Күзембайұлы, А. Историческая топонимика Костанайской области : [в 5 ч.] : Ч. 3 : (Тарановский, Денисовский и Житикаринский районы) / Костанайский ин-т региональных исторических исслед. ; Упр. по развитию языков акимата Костанайской области ; А. Күзембайұлы, Е. А. Абиль, Т. Алибек. – Костанай, 2011 – С. 242
3. Урманов (Орманов) Куанышбай Туребекович [Текст] // Календарь дат и событий Костанайской области на 2017 год. Вып. 44 / Костанайская обл. универс. науч. б-ка им. Л. Н. Толстого, Информ.-библиогр. отд. ; [сост., компьютер. набор: Ж. С. Нам [и др.] ; отв. ред.: Б. М. Алкебаева, З. А. Варинке ; отв. за вып. Д. Т. Дюсибаева]. – Костанай, 2016 – С. 66–68.

Публикации в книгах и периодических изданиях:

1. Бии и правители Торгайского и Костанайского уездов середины и конца XIX века, в описании представителей Оренбургского генерал-губернаторства [Текст] / Куаныш Орманов // Қазақтың дәстүрлі сот жүйесі және Қостанай-Торғай әңірінің билері : ғылыми практикалық кітап / [С. Әбдірахманов және т.б.]. – Қостанай, 2009 – С. 177–190.
2. Краткий экскурс в историю нашего края ; История предков – золотая кладовая [Текст] / К. Т. Урманов // Досов, А. Гортанные мелодии степи :

поэзия, проза, драматургия : пер. с каз. / А. Досов. – Костанай, 2004 – С. 160–169

3 Немного об истории славян [Текст] / Куанышбай Урманов // Мысль. – 2019 – № 4 – С. 51–55.

4 Святыни Тургайской степи [Текст] : Сакральная география / Куаныш Урманов // Мысль. – 2017 – № 7 – С. 49–54.

Статьи, интервью, беседы:

1.Альмагамбетов, Б. ...И планов громадьи [Текст] : [К. Т. Урманов - новый рук. телевидения и радио] // Костанайские новости. – 1996. – 24 апреля. – С. 3.

2.Деревянко, Татьяна. На пути к познанию Родины [Текст] : [костанайские краеведы приняли участие во II респ. форуме раб. группы по проекту «Сакральная география Казахстана»] / Татьяна Деревянко ; фото с сайта mks.gov.kz // Костанай-АГРО. – 2018 – 25 января. – С. 13

3.Жилкибаева, Зарина. Новое о родном крае [Текст] : [презентация книги ученого-краеведа, журналиста К. Урманова] / Зарина Жилкибаева Зарина // Костанай-АГРО. – 2015. – 22 января. – С. 3.

4.Ким, И. Возвращение Урманова [Текст] : [беседа с пред. телерадиоком-пании] // Костанай. – 1996. – 16 апреля. – С. 3.

5.Край, как надо [Текст] : В Костанае вышло в печать учебное пособие по краеведению / [ред. газ.] // Костанайские новости. – 2015 – 20 января. – С. 3

6.Кушекбаева, Светлана. Сакральные места сердцу дороги [Текст] : Костанайские краеведы участвовали во II Республиканском форуме / Светлана Кушекбаева // Наш Костанай. – 2018 – 23 января. – С. 4

7. Лукаш, О. Куанышпай Урманов: «Мы содействуем жизни религиозных объединений» [Текст] : [беседа с советником акима обл., исполн. секретарем облсовета по связям с религиоз. об-ниями] / О. Лукаш // Костанай. – 2002. – 18 октября. – С. 3

8. Малибекова, Жадра. Край родной, навек любимый [Текст] : [состоялась презентация книги краеведа К. Урманова] / Жадра Малибекова // Наш Костанай. – 2015. – 22 января. – С. 4.

9.Мисюра, Юлия. С любовью к малой Родине [Текст] : [презентация книги и документального фильма] / Юлия Мисюра ; есть фото авт. // Авангард. – 2021 – 25 марта. – С. 3

10.Моторико, Владимир. События, судьбы, история... [Текст] : [в Костанае вышли две книги «История родного края: события и судьбы. 80-летию Костанайской области посвящается» и «Знаем ли мы Ибрая Алтынсарина? 50 вопросов и ответов»] / Владимир Моторико // Костанайские новости. – 2016 – 8 декабря. – С. 19

11.Мы не должны забывать свою историю [Текст] : [беседа корр. «КН» с пред. обл. телерадиокомпания К. Т. Урмановым] / [ред. газ.] // Костанайские новости. – 1997. – 28 мая. – С. 1.

- 12.Офицера, Светлана. Победителей не судят, а лауреатов награждают [Текст] : [награждение премией Клуба меценатов деят. культуры и искусства] / Светлана Офицера // Костанай. – 2005. – 21 апреля. – С. 6.
- 13.Павлюк, Т. Не ищите проблему там, где ее нет [Текст] : О языковой политике говорит К. Урманов, нач. отдела по развитию гос. языка департамента внутр. политики / Т. Павлюк // Костанай. – 2004. – 13 мая. – С. 1-2.
- 14.Прокофьева, Марина. «Чтобы воспитать достойное поколение – нужно знать историю» [Текст] : [в рамках реализации программы «Рухани жаңғыру», состоялась встреча житикаринцев с краеведом и журналистом К. Урмановым] / Марина Прокофьева // Авангард. – 2017 – 31 августа. – С. 2
15. Шлякова, С. ОТРК: по ту сторону «голубого экрана» [Текст] : [о работе телеканала «Заман»] // Костанай. – 1999. – 6 мая. – С. 2, 4.
16. Шуленова, Лязат. Куаныш Урманов: Моя собственная «философия домика» задает тон жизни [Текст] : [журналист, обществ. деят.] / Лязат Шуленова // Костанай-АГРО. – 2012. – 17 мая. – С. 7.
17. Шуленова, Л. Облтелерадиокомпания – единственное на сегодня местное ТВ в городе [Текст] : [беседа с ее пред. К. Т. Урмановым] / Л. Шуленова // Костанай. – 1998. – 8 января. – С. 1.

ПОЧЕТ И УВАЖЕНИЕ СТАРШИМ

Октябрь – это месяц, насыщенный праздниками и яркими событиями. Каждый год в этот период проходят мероприятия, посвященные учителям, пенсионерам и инвалидам. Так, первого октября прошёл праздничный концерт к Международному дню пожилых людей. С поздравительными речами выступили аким района Нуржан Утегенов и председатель Совета ветеранов района Оршыкуль Буршпаева.

Нуржан Канжанович поздравил активную гражданскую позицию старшего поколения, отметил, что накопленные знания и опыт старшего поколения особенно важны в современных условиях, когда наряду с инициативой молодых требуется жизненная мудрость старших.

«Ваша жизнь – это пример самоотверженности, мужества, бескорыстного служения родине», – обратилась к присутствовавшим председатель Совета ветеранов Оршыкуль Валиева, выражая слова благодарности за бесценный дар воспринимать жизнь такой, какая она есть, и поздравления с праздником.

Концерт, подготовленный силами артистов художественной самодеятельности, сопровождался бурными овациями, ведь пожилые люди так соскучились по мероприятиям, которые в связи с пандемией и нахождением в группе риска были для них ограничены.

В преддверии праздника во всех учреждениях и предприятиях, селах и сельских округах Житикаринского района проходит акция «Үлкенге құрмет!», в рамках которой чествуют пенсионеров и ветеранов труда. Так, 30 сентября в рамках акции аким района Утегенов Н. К., депутаты Житикаринского районного маслхата, руководители государственных учреждений посетили 10 ветеранов труда – тружеников тыла и узника концлагеря, поздравили с праздником и вручили продуктовые наборы.

Также в канун Международного дня пожилых людей вручен знак и удостоверение «Почетный гражданин Житикаринского района» Урманову Куанышбаю Туребековичу. Куанышбай Туребекович с 1987 года работал в системе Государственного Комитета по вопросам телевидения

и радио Казахской ССР, пройдя трудовой путь от ведущего до председателя Казтелерадио. Работал Генеральным директором Каррадио, заместителем Председателя Государственного Комитета по телерадиовещанию КазССР, старшим референтом отдела внутренней политики Администрации Президента РК. Перед выходом на заслуженный отдых работал заведующим отдела департамента внутренней политики и управления развития языков Костанайской области.

Куанышбай Урманов – журналист по вопросам краеведения и экономики, писатель, публицист, переводчик, почетный профессор Актобинского и Костанайского государственных педагогических институтов. Лауреат премии Клуба меценатов Костанайской области «Казына». Автор более 10 книг по истории Костанайской об-

ласти, среди которых «Наш с тобой язык», «Ел мен жер және Тұлғалар тарихи», «Костанай-Торғай әлкесінің тарихи топонимдері», «Мен білетін Жігітқара». В 2020 году в рамках государственного социального заказа опубликована его книга «Моя малая родина - Житикара».

Маргарита Цай

18. Цай, Маргарита. Почет и уважение старшим [Текст]: [торжественное мероприятие] / М. Цай. //Житикаринские новости. – 2021. – 7 октября. – С. 2.
- 1.Праздники. I.Житикаринский район II.Урманов К. Т. (Почетный гражданин Житикаринского района) - - Международный день пожилых людей - Мероприятие - Люди старшего поколения - Акция - Вручение

У Клуба меценатов родилась новая благотворительная инициатива

На церемонии вручали премии, слушали джаз, в финале пили шампанское

Галина КАТКОВА

20 декабря 2012, 22:04 | [Общество](#)

Сегодня, 20 декабря, о ней на церемонии вручения премий объявил аким области. Клуб намерен впредь поддерживать еще и малообеспеченных. Возможно, это будут многодетные семьи, семьи инвалидов, которым даже коммунальные платежи трудно осилить.

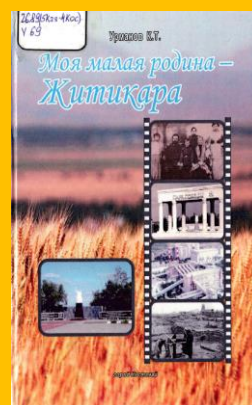
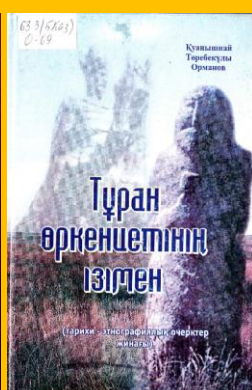
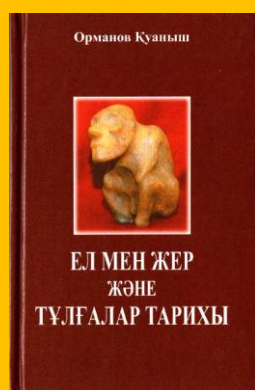
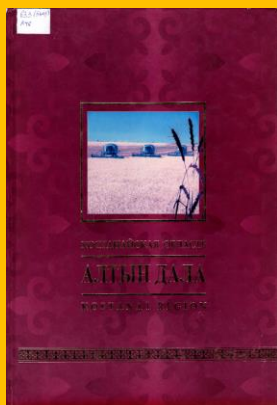
Инициативу, прозвучало со сцены, еще обсудят, но аким уверен, что члены клуба ее поддержат. А также надо будет обратиться «к более широкому кругу предпринимателей». Почин тут же сделал генеральный директор ТОО «Иволга Холдинг» и глава Клуба меценатов Василий РОЗИНОВ. Объявил о том, что подкрепляет инициативу 10 млн. тенге. А перед вручением премий в номинации «Культурное наследие» заявил:

- Рад, что есть преемственность в том, как люди с удовольствием расстаются со своими деньгами для того, чтобы другим тоже стало хорошо. Это просто здорово.

Обладателями премии «Казына» 2012 года стали:

- в номинации «Культурное наследие»:

- Орманов Куанышбай Төребекұлы, автор книг по истории края «Тұран өркениетінің ізімен», «Алтын дала», «Наш с тобой язык», очерков о Житикаринском районе. Удостоен премии «Казына» в 2005 году.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Орманов, Қ. Ат жалындағы өркениет [Мәтін]: эсселер мен ғылыми зерттеулер / Қ. Орманов. – Алматы: Асыл Сөз, 2012. – 328 с.
2. Орманов, Қ. Т. Ел мен жер және тұлғалар тарихы [Мәтін]: өлкетану оқулығы / Қ.Т. Орманов. – Алматы: Білім, 2014. – 374, [2] б.
3. Орманов, Қ. Тұран өркениетінің ізімен [Мәтін]: тарихи-этнографиялық очерктер жинағы / Қ. Орманов; пікір жазған. М. Мырзахметов, Х. Әбжанов. – Қостанай: [б. и.], 2005. – 272 с.
4. Урманов, К. Т. Моя малая родина – Житикара [Текст] / К.Т. Урманов. – Костанай: Костанайский печатный двор, 2020. – 318 с.
5. Урманов, К. Наш с тобой язык [Текст]: карманный самоучитель казахского языка / К. Урманов. – Костанай: КГПИ, 2007. – 304 с.

Интернет - ресурс

<https://www.ng.kz/modules/news/article.php?storvid=10063>

https://www.inform.kz/kz/kuanysh-ormanov-artisterdin-zhurnalistikada-zhurgenin-kuptamaymyn_a3157823

<https://aqiqat.kazgazeta.kz/news/9729>

<https://egemen.kz/article/175931-qyz-zhibek-kelin-bolyp-tusken-dger>

<https://abai.kz/post/113140>

https://www.inform.kz/kz/kuanysh-ormanov-artisterdin-zhurnalistikada-zhurgenin-kuptamaymyn_a3157823

Мазмұны:

Құрастырушыдан	3
Қуаныш Орманов: Әртістердің журналистикада жүргенін құптамаймын.....	4-8
Сұрасаң руымды Жағалбайлы, Жылқысын көптігінен баға алмайды. («Қыз Жібек жырынан)	8
Қыз Жібек келін болып түскен жер	9 -10
Қазақтың бас батырларының бірі - Тайлақ батыр	10-11
Биографическая справка.....	12
Книги, изданные при участии К. Т. Орманова	13
Книги, изданные под редакцией К. Т. Орманова	14
Литература о нём.....	14
Публикации в книгах и периодических изданиях.....	14
Статьи, интервью, беседы	15-16
У Клуба меценатов родилась новая благотворительная инициатива	16 - 17
Пайдаланылған құжаттар тізімі	
Список использованных документов.....	18

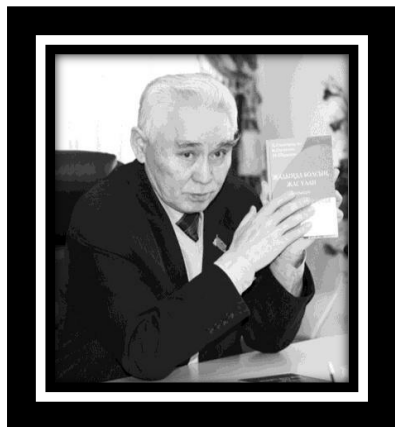
«Оның асыл еңбегі – ғасырлар бойы = Его благородный труд – на века» [Мәтін] : (тілші, тарихшы, ғалым-өлкетанушы Қуанышбай Ормановтың 80 жасқа толуына орай) : ақпараттық танымдық досье) / құраст. Б. Тутина ; ред. Ә. Жұмағұлова. – Жітіқара : «Жітіқара аудандық орталықтандырылған кітапхана жүйесі» КММ, 2022. – 20 б.

«Почётные граждане Житикаринского района»

Звание – «Почётный гражданин Житикаринского района» присваивается местными органами управления наиболее достойным гражданам города и района за общественно полезную деятельность, благотворительность, особые заслуги перед городом и районом связанные с историей и развитием города и района, а также, за личный вклад в развитие его хозяйства, культуры и просвещения, здравоохранения и других сфер.

Имя в истории народа

Урманов (Орманов) Куанышбай Турбекович – журналист по вопросам краеведения и экономики, писатель, историк, публицист, переводчик, почётный профессор Актюбинского и Костанайского государственных педагогических институтов, лауреат премии Клуба меценатов Костанайской области, Почётный гражданин Житикаринского района.

Куанышбай Турбекович родился в 1942 году в селе Муктиколь (Милютинка) Житикаринского района. В 1960 году после окончания казахской средней школы № 2, поступил на факультет журналистики Казахского гос.

университета им. С. М. Кирова. В 1963-1966 гг. служил в армии, в 1968 г. закончил учебу в университете.

В 1968-1991 гг. работал в системе Гостелерадио Казахской ССР - корреспондентом, старшим редактором, собственным корреспондентом, главным редактором, заместителем Генерального директора Казахского радио, Генеральным директором Казахского радио, позднее стал заместителем председателя Гостелерадио Казахской ССР. По инициативе К. Урманова было внедрено вещание в прямом эфире, он внёс вклад в обогащение Золотого фонда Казахского радио.

В 1991 году К. Т. Урманова как опытного специалиста приглашают на работу в Администрацию Президента и Правительства РК в качестве старшего референта отдела внутренней политики, где он проводит большую работу, направленную на повышение эффективности внутренней политики Правительства и Аппарата Президента Республики, на становление и развитие независимых СМИ страны и подготовку проекта первого Закона «О печати» Республики Казахстан.

В 1996 г. Куанышбай Туребекович по приглашению тогдашних руководителей области приехал на малую родину в качестве председателя областной телерадиовещательной компании, где приложил максимум усилий для её становления. Буквально за три года он создал все условия для нормальной работы телерадиокомпании: все службы телерадиокомпании были собраны в одно здание, выкуплены дорогостоящие комплексы телевизионного оборудования, построены и оборудованы телерадиовещательные студии, открыт новый вещательный канал «Заман» и т. д.

С 2000 г. Урманов К. Т. работает в качестве советника акима области Шукеева У. Е., затем начальником отделов управлений внутренней политики и развития языков.

В настоящее время трудится в Костанайском гос. пед. ин-те, в Центре по изучению наследия Ибрая Алтынсарина. Им написаны и изданы книги: «Туран өркениетінің ізімен» («По следам Туранской цивилизации»), «Жадында болсын, жасұлан, немесе тәрбие туралы ойлар» («Думы о воспитании»), «Мен білетін Жітіқара» («Моя малая родина – Житикара»). Основная работа по подготовке к изданию книги «Алтын дала» также была выполнена им.

В 2012 г. Урманов К. Т. как автор книг по истории края стал обладателем премии «Казына» Костанайского клуба меценатов в номинации «Культурное наследие» (в 2005 г. эту премию вместе с ним разделил музеевед, религиовед, историк Джумабаев Н. М.), а его труд «Ат жалындағы өркениет» («Цивилизация великой степи») был издан по государственному заказу.

В 2014 г. Куанышбай Туребекович издал учебное пособие по краеведению «Ел мен жер және тұлғалар тарихы». В 2016 году в честь восьмидесятилетия Костанайской области, он перевел этот труд на русский язык и под названием «История родного края: события и судьбы» сдал в издательство.

В честь 175-летия со дня рождения И. Алтынсарина Куанышбай Туребекович с группой учёных Центра по изучению наследия великого казахского педагога-просветителя подготовил к изданию книгу «Знаем ли мы Ибрая Алтынсарина» на трех языках (казахском, русском и английском).

За научные труды ему присвоено звание почётного профессора Актюбинского и Костанайского государственных педагогических институтов.

Урманов Куанышбай Туребекович награжден знаком «Почётный радист СССР», а также многими грамотами и медалями СССР и юбилейным знаком «10 лет независимости Республики Казахстан». В 2021 году в канун Международного дня пожилых людей вручен знак и удостоверение «Почётный гражданин Житикаринского района».

Книги, изданные под редакцией К. Т. Урманова:

Алтын дала [Текст] : 1936-2006 : 70-летию Костанайской области посвящается : фотокнига / құраст. Г. Дильдяев ; редкол.: С. Бектурганов [и др.] ; К. Урманов (рук. рабочей группы). - Алматы : Атамұра, 2005. - 352 б.

Литература о нём:

Орманов Куанышбай Туребекович [Текст] // Костанайская область : энциклопедия : 70-летию области посвящается / Костанайский социально-техн. ун-т. - Алматы, 2006. - С. 556-557.

Статьи, интервью, беседы:

1. Альмагамбетов, Б. ...И планов громадьё [Текст] : [К. Т. Урманов - новый рук. телевидения и радио] // Костанайские новости. - 1996. - 24 апреля. - С. 3.
2. Жилкибаева, Зарина. Новое о родном крае [Текст] : [презентация книги ученого-краеведа, журналиста К. Урманова] / Зарина Жилкибаева Зарина // Ко-станай-АГРО. - 2015. - 22 января. - С. 3.
3. Ким, И. Возвращение Урманова [Текст] : [беседа с пред. телерадиокомпании] // Костанай. - 1996. - 16 апреля. - С. 3.
4. Край, как надо [Текст] : в Костанайе вышло в печать учебное пособие по краеведению / [ред. газ.] // Костанайские новости. - 2015. - 20 января. - С. 3.
5. Лукаш, О. Куанышпай Урманов: «Мы содействуем жизни религиозных объединений» [Текст] : [беседа с советником акима обл., исполн. секретарем облсовета по связям с религиоз. об-ниями] / О. Лукаш // Костанай. - 2002. - 18 октября. - С. 3
6. Малибекова, Жадра. Край родной, навек любимый [Текст] : [состоялась презентация книги краеведа К. Урманова] / Жадра Малибекова // Наш Костанай. - 2015. - 22 января. - С. 4.
7. Мы не должны забывать свою историю [Текст] : [беседа корр. «КН» с пред. обл. телерадиокомпании К. Т. Урмановым] / [ред. газ.] // Костанайские новости. - 1997. - 28 мая. - С. 1.
8. Офицерова, Светлана. Победителей не судят, а лауреатов награждают [Текст] : [награждение премией Клуба меценатов деят. культуры и искусства] / Светлана Офицерова // Костанай. - 2005. - 21 апреля. - С. 6.
9. Павлюк, Т. Не ищите проблему там, где ее нет [Текст] : О языковой политике говорит К. Урманов, нач. отдела по развитию гос. языка департамента внутр. политики / Т. Павлюк // Костанай. - 2004. - 13 мая. - С. 1-2.
10. Шлякова, С. ОТРК: по ту сторону «голубого экрана» [Текст] : [о работе телеканала «Заман»] // Костанай. - 1999. - 6 мая. - С. 2, 4.
11. Шуленова, Ляззат. Куаныш Урманов: Моя собственная «философия домика» задает тон жизни [Текст] : [журналист, обществ. деят.] / Ляззат Шуленова // Костанай-АГРО. - 2012. - 17 мая. - С. 7.
12. Шуленова, Л. Облтелерадиокомпания – единственное на сегодня местное ТВ в городе [Текст] : [беседа с ее пред. К. Т. Урмановым] / Л. Шуленова // Костанай. - 1998. - 8 января. - С. 1.

Книги К.Урманова:

1.Орманов, Қ. Т. Ел мен жер және тұлғалар тарихы [Мәтін]: өлкетану оқулығы / Қ.Т. Орманов.- Алматы: Білім, 2014.- 374, [2] б.

2. Орманов, Қ. Ат жалындағы өркениет [Мәтін]: эсселер мен ғылыми зерттеулер / Қ. Орманов.- Алматы: Асыл Сөз, 2012.- 328 с.
3. Орманов, Қ. Мен білетін Жітіқара [Мәтін] / Қ. Орманов.- Қостанай: Қостанай баспа үйі, 2011.- 440 б.
4. Орманов, Қ. Тұран өркениетінің ізімен [Мәтін]: тарихи-этнографиялық очерктер жинағы / Қ. Орманов; пікір жазған. М. Мырзахметов, Х. Әбжанов.- Қостанай: [б. и.], 2005.- 272 с.
5. Урманов, К. Т. Моя малая родина – Житикара [Текст] / К.Т. Урманов.- Костанай: Костанайский печатный двор, 2020.- 318 с.
6. Урманов, К. Наш с тобой язык [Текст]: карманный самоучитель казахского языка / К. Урманов.- Костанай: КГПИ, 2007.- 304 с.

ПОЧЕТ И УВАЖЕНИЕ СТАРШИМ

Октябрь – это месяц, насыщенный праздниками и яркими событиями. Каждый год в этот период проходят мероприятия, посвященные учителям, пенсионерам и инвалидам. Так, первого октября прошел праздничный концерт к Международному дню пожилых людей. С поздравительными речами выступили аким района Пуржай Утегенов и председатель Совета ветеранов района Орыпкул Бурушаева.

Пуржай Каиржанович похвалил активную гражданскую позицию старшего поколения, отметив, что накопленные знания и опыт старшего поколения особенно важны в современных условиях, когда наряду с инициативой молодых требуется жизненная мудрость старших.

- Ваша жизнь – это пример самоотверженности, мужества, бескорыстного служения родине, - обратилась к присутствовавшим председатель Совета ветеранов Орыпкул Валиевна, выражая слова благодарности за бесценный дар воспринимать жизнь такой, какая она есть, и поздравления с праздником.

Концерт, подготовленный силами артистов художественной самодеятельности, сопровождался бурными овациями, ведь пожилые люди так соскучились по мероприятиям, которые в связи с пандемией и нахождением в группе риска были для них ограничены.

В преддверии праздника во всех учреждениях и предприятиях, селах и сельских округах Житикаринского района проходит акция «Үлкенге құрмет!», в рамках которой чувствуют пенсионеров и ветеранов труда. Так, 30 сентября в рамках акции аким района Утегенов Н. К., депутаты Житикаринского районного маслихата, руководители государственных учреждений посетили 10 ветеранов труда – тружеников тыла и узника концлагеря, поздравили с праздником и вручили продуктовые наборы.

Также в канун Международного дня пожилых людей вручен знак и удостоверение «Почетный гражданин Житикаринского района» Урманову Куанышбаю Туребековичу. Куанышбай Туребекович с 1987 года работал в системе Государственного Комитета по вопросам телевидения и радио Казахской ССР, пройдя трудовой путь от ведущего до председателя Казтелерадио. Работал Генеральным директором Казрадио, заместителем Председателя Государственного Комитета по телерадиовещанию КазССР, старшим референтом отдела внутренней политики Администрации Президента РК. Перед выходом на заслуженный отдых работал заведующим отдела департамента внутренней политики и управления развития языков Костанайской области.

Куанышбай Урманов – журналист по вопросам краеведения и экономики, писатель, публицист, переводчик, почетный профессор Актюбинского и Костанайского государственных педагогических институтов. Лауреат премии Клуба меценатов Костанайской области «Казына». Автор более 10 книг по истории Костанайской об-

ласти, среди которых «Наш с тобой язык», «Ел мен жер және Тұлғалар тарихи», «Қостанай-Торғай елkesiнiң тарихи топонимдері», «Мен білетін Жітіқара». В 2020 году в рамках государственного социального заказа опубликована его книга «Моя малая родина - Житикара».

Маргарита Цай

Цай, Маргарита. Почет и уважение старшим [Текст]: [торжественное мероприятие] / М. Цай. //Житикаринские новости. – 2021.– 7 октября. – С. 2.